

groepeerden. Pas eind '42 werd de nieuwbouw met kracht aangepakt, in '43 en '44 met succes. Nadien was er vrijwel geen staal meer voor. In totaal bouwde Japan van Pearl Harbor tot aan de capitulatie 3,3 mln ton aan nieuwe vrachtschepen en het wist bovendien ruim 800 000 ton aan vijandelijke schepen buit te maken en weer in de vaart te brengen. De verliezen waren evenwel veel groter. *'For every ton of shipping the Japanese were able to build, three were sunk'*, schrijft Cohen.¹ Van april '42 t.e.m. maart '43 verloren de Japanners 1,3 mln ton aan scheepsruimte, van april '43 t.e.m. maart '44 (de Amerikaanse onderzeeboten hadden betere torpedo's in gebruik genomen) 2,6 mln ton, van april '44 t.e.m. maart '45 3,5 mln ton en daar kwam tot het einde van de oorlog nog eens 1 mln ton bij. Bovendien was van de schepen die niet tot zinken waren gebracht, voortdurend een aanmerkelijk deel in reparatie. Eind maart '43 hadden de Japanners 4,7 mln ton aan vrachtschepen in de vaart, eind maart '44 3,4 mln ton, eind maart '45 nog maar 1,6 mln ton.

Die daling betekende dat de industrie van eind '44 af met enorme tekorten werd geconfronteerd en dat het ook met de levensmiddelenvoorziening (deze zullen wij later in dit hoofdstuk behandelen) spaak liep.

★

De scheepsverliezen, die zware verliezen aan tankers insloten (zowel in '43 als in '44 bestond de nieuwbouw in Japan voor een derde uit tankers), hadden een katastrofaal effect op Japans aardolievoorziening – daarop willen wij iets dieper ingaan, vooral omdat wat Japan tijdens de oorlog nog aan aardolie invoerde, afkomstig was uit Nederlands-Indië.

In ons vorige deel wezen wij er op dat Japan, dat voor zijn aardolieverbruik voor negen-tiende afhankelijk was van invoer uit het buitenland, de oorlog begon met een aardoliereserve van 8,4 mln ton. De Japanse schatting was dat zij, raakten zij in oorlog verwickeld met de Verenigde Staten, het Britse Rijk en Nederland, per jaar 7,9 mln ton aardolie zouden verbruiken – de reserve-voorraad zou dus na iets meer dan een jaar verdwenen zijn. Nederlands-Indië produceerde in '39 precies de hoeveelheid welke het oorlogvoerend Japan per jaar nodig zou hebben: 7,9 mln ton (Sumatra 5,3 mln, Borneo 1,7 mln, Java 0,8 mln, Nederlands-Nieuw-Guinea 0,1 mln) en men zou dus kunnen stellen dat

¹ A.v., p. 266.